

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

Iphondo leMpuma Kapa: Isebe leMfundo
Provinsie van die Oos Kaap: Departement van Onderwys
Porafensie Ya Kapa Botjhabela: Lefapha la Thuto

NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2024

GEOGRAFIE V2

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 17 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit TWEE AFDELINGS.

AFDELING A:

VRAAG 1: Landelike en stedelike nedersettings (60)

VRAAG 2: Ekonomiese geografie van Suid-Afrika (60)

AFDELING B:

VRAAG 3: Geografiese vaardighede en tegnieke (30)

2. Beantwoord al DRIE vrae.
3. ALLE diagramme is by die VRAESTEL ingesluit.
4. Laat 'n reël oop tussen onderafdelings van vrae wat beantwoord word.
5. Begin ELKE vraag boaan 'n NUWE bladsy.
6. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
7. Moenie in die kantlyne van die ANTWOORDEBOEK skryf NIE.
8. Teken volledig benoemde diagramme wanneer dit vereis word.
9. Antwoord in VOLSINNE, behalwe waar jy moet noem, identifiseer of 'n lys moet maak.
10. Die maateenhede MOET in jou finale antwoord aangedui word, bv. 1 020 hPa, 14 °C en 45 m.
11. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
12. Jy mag 'n vergrootglas gebruik.
13. Skryf netjies en leesbaar.

SPESIFIEKE INSTRUKSIES EN INLIGTING VIR AFDELING B

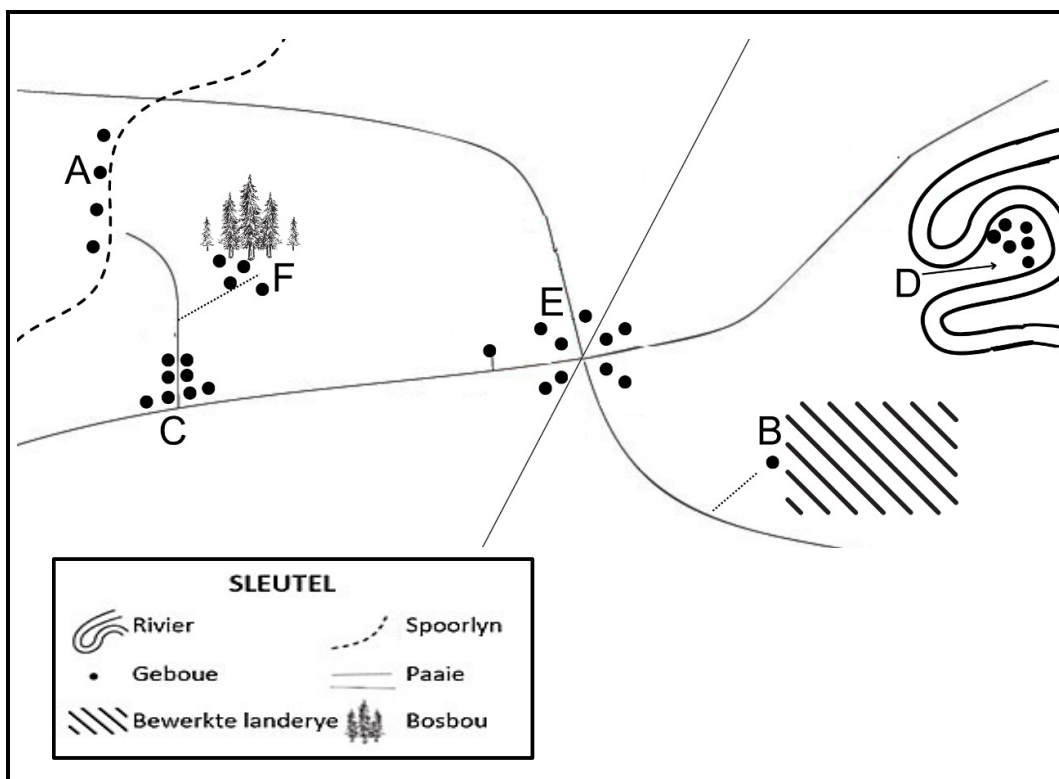
14. 'n 1 : 50 000 topografiese kaart van 2527DB HARTBEESPOORT en 'n ortofotokaart van 1 : 10 000 2527DB 23HARTBEESPOORT van 'n gedeelte van die gekarteerde (kaart) area, word voorsien.
15. Die gebied wat met ROOI/SWART op die topografiese kaart afgebaken is, stel die gebied wat deur die ortofotokaart gedek word voor.
16. Punte sal vir stappe in berekeninge toegeken word.
17. Jy moet die topografiese kaart en die ortofotokaart aan die einde van hierdie eksamensessie by die toesighouer inhandig.

AFDELING A: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTINGS EN DIE EKONOMIESE GEOGRAFIE VAN SUID-AFRIKA

VRAAG 1: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTING

- 1.1 Die skets hieronder dui aan klassifikasie van landelike nedersettings. Vergelyk die beskrywings in VRAAG 1.1.1 tot 1.1.8 met letters **A–F**. Skryf slegs die letters (A–F) langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.8) in die ANTWOORDBOEK neer, byvoorbeeld 1.1.9 G. Letters kan herhaal word.

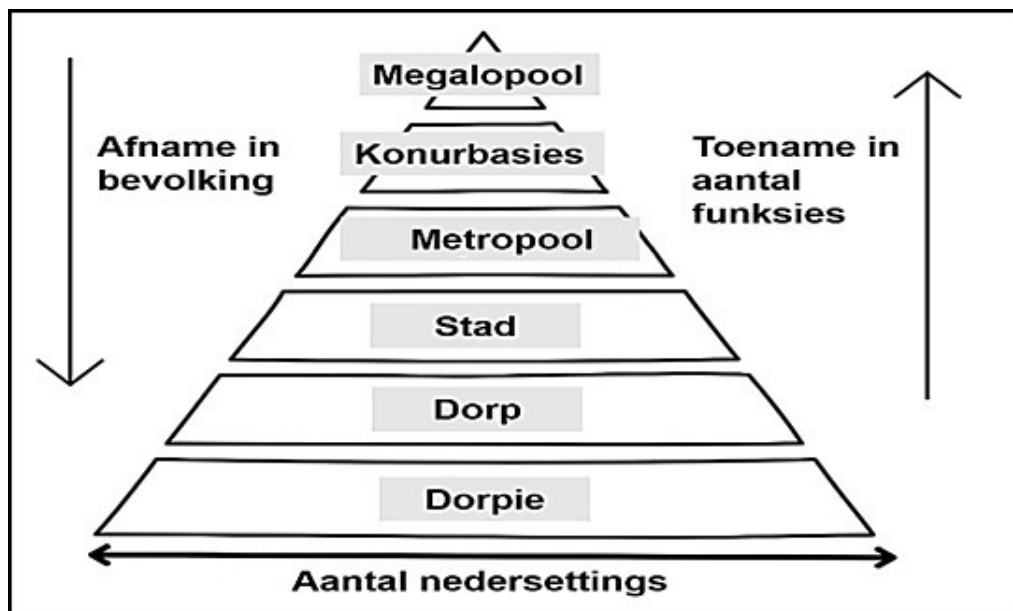
[Bron: Eksaminator se eie skets]

- 1.1.1 'n Natpunt-nedersetting.
- 1.1.2 'n Kernnedersetting wat op 'n primêre ekonomiese aktiwiteit staatmaak.
- 1.1.3 'n Geïsoleerde nedersetting wat 'n maklike teiken vir misdadigers is.
- 1.1.4 'n Stervormige kruispad-nedersetting.
- 1.1.5 'n Plaasopstal wat groot bedrae kapitaal benodig.
- 1.1.6 'n T-vormige nedersetting.
- 1.1.7 'n Nedersetting wat lineêr van vorm is.
- 1.1.8 'n Nedersetting, wat om veiligheidsredes, in 'n meanderloop geleë is.

(8 x 1) (8)

- 1.2 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde op die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommers (1.2.1 tot 1.2.7) in die ANTWOORDBOEK neer, byvoorbeeld 1.2.8 D.

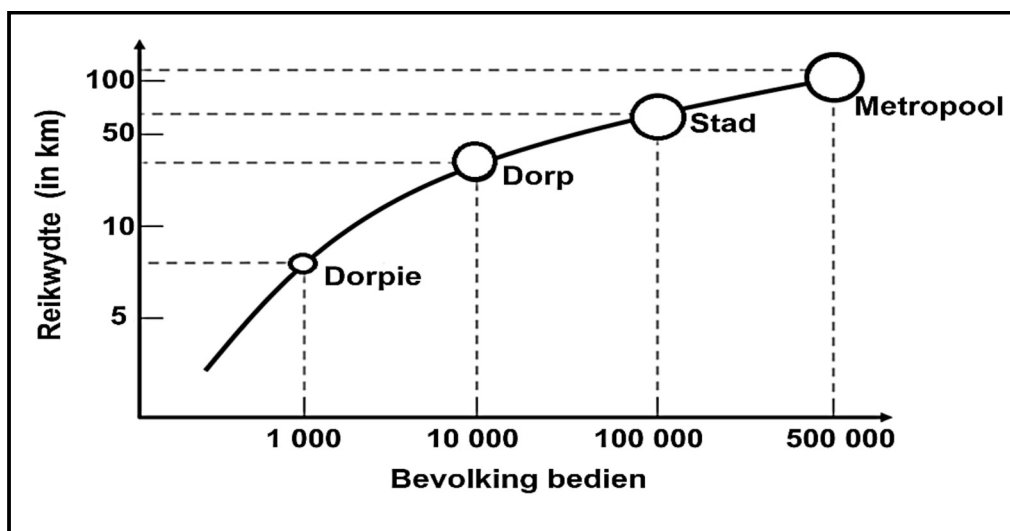
Verwys na die skets hieronder wat die stedelike hiërargie aandui om VRAE 1.2.1 tot 1.2.3 te beantwoord.

[Aangepas uit www.buddinggeographers.com/rural-and-urban-settlement]

- 1.2.1 Nedersettings word volgens ... gerangskik.
- A funksie
 - B bevolking
 - C reikwydte
 - D vorm
- 1.2.2 In vergelyking met 'n dorp, het 'n stad 'n ... bevolking met ... funksies.
- (i) groter
 - (ii) kleiner
 - (iii) minder
 - (iv) meer
- A (i) en (iii)
 - B (ii) en (iii)
 - C (i) en (iv)
 - D (ii) en (iv)
- 1.2.3 'n Megapolis word gekenmerk deur:
- A Om volop in 'n spesifieke area te wees
 - B Om die minste kompleks te wees
 - C Konurbasies groei en samesmelting
 - D Het die kleinste bevolking

Verwys na die skets wat reikwydte en totale bevolking in verskillende nedersettings aandui om VRAE 1.2.4 tot 1.2.5 te beantwoord.

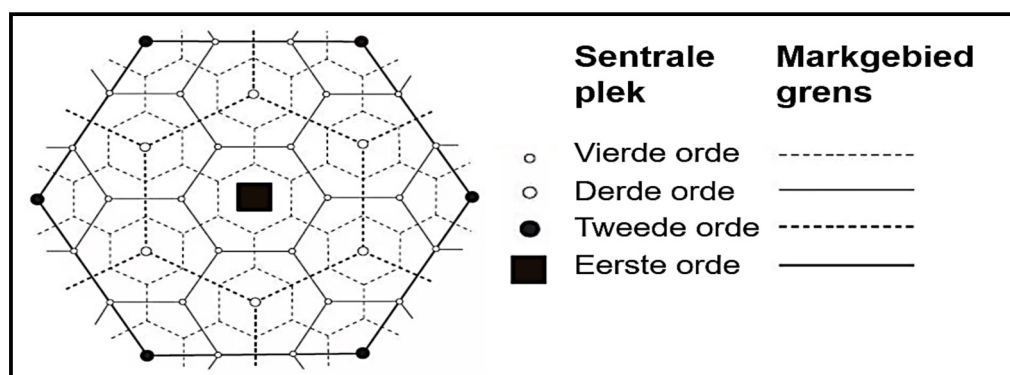
1.2.4 Die reikwydte vir lae-orde goedere en dienste is die kleinste in 'n ...

- A dorp.
- B stad.
- C metropool.
- D dorpie.

1.2.5 Die tipe nedersetting wat die hoogste aantal mense bedien.

- A Dorp
- B Stad
- C Metropool
- D Klein dorpie

Verwys na die skets hieronder wat die sentraleplekteorie aandui om VRAE 1.2.6 en 1.2.7 te beantwoord.

[Aangepas uit <https://geography.name/classical-central-place-theory/>]

1.2.6 Die laagste orde nedersettingsplek is die ... sentrale plek.

- A eerste orde
- B tweede orde
- C derde orde
- D vierde orde

1.2.7 Die ... sentrale plek het die grootste invloedseer.

- A eerste orde
 - B tweede orde
 - C derde orde
 - D vierde orde
- (7 x 1) (7)

1.3 Verwys na die uittreksel hieronder oor grondhervorming as 'n landelike nedersettingskwessie.

WAAROM SUID-AFRIKA SE GRONDHERVORMINGSBELEIDE MISLUK

Die regering het oor R56 miljard gespanneer aan die aankope van eiendom vir grondhervormingspogings sedert 1994. Hierdie aansienlike bedrag geld beklemtoon die belangrikheid wat die regering plaas op grondhervorming in 'n na-apartheid Suid-Afrika.

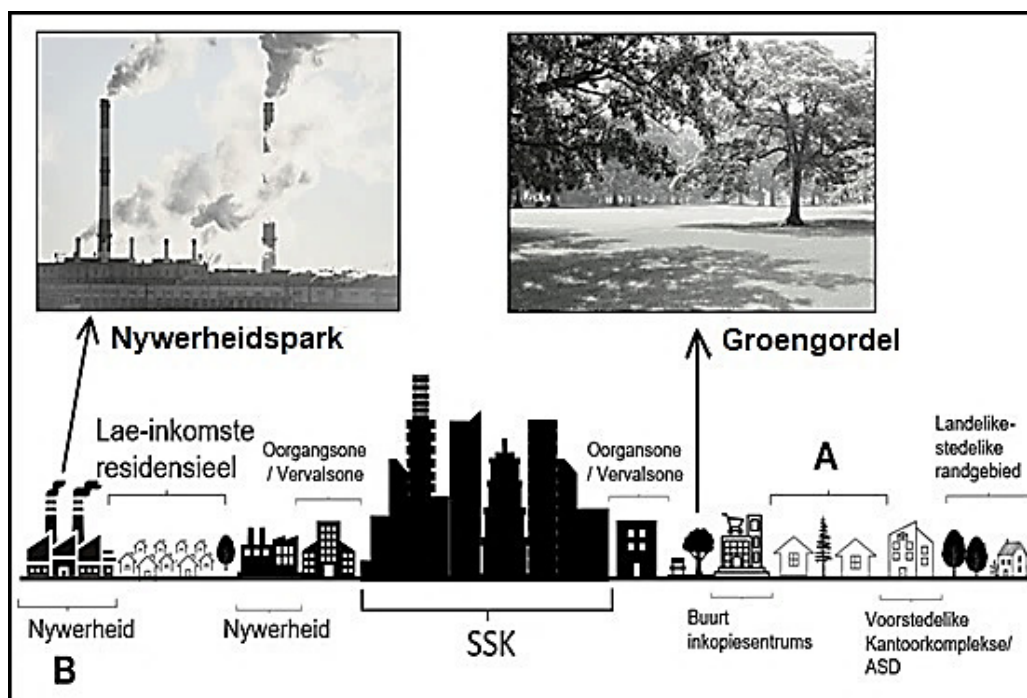
Deur grondrestitusieprogramme, het begunstigdes die potensiaal om landbouplase te ontwikkel, wat landelike ontwikkeling aandryf deur verhoogde indiensneming, rykdomskepping en ekonomiese groei.

Nietemin, daar blyk egter onvoldoende sukses van grondhervormingsprogramme te wees. Waarskynlik, was dit nie weens finansiële beperkings nie, aangesien miljarde fondse daaraan toegeken is. Die primêre oorsake word toegeskryf aan die mislukking van beleidsimplimentering en die verskaffing van na-nedersettingsondersteuning aan begunstigdes.

[Aangepas uit www.foodformzansi.co.za/]

- 1.3.1 Wat is *grondrestitusie*? (1 x 2) (2)
- 1.3.2 Hoeveel geld het die Suid-Afrikaanse regering aan grondrestitusie sedert 1994 gespanneer? (1 x 1) (1)
- 1.3.3 Volgens die uittreksel, wat is die voordele van goed bestuurde grondrestitusie? (2 x 1) (2)
- 1.3.4 Waarom is die sukses van grondhervormingsprogramme 'n maatskaplike geregtigheidskwessie? (1 x 2) (2)
- 1.3.5 In 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls, stel strategieë voor wat die regering in plek kan stel om na-nedersettingsondersteuning aan begunstigdes te voorsien. (4 x 2) (8)

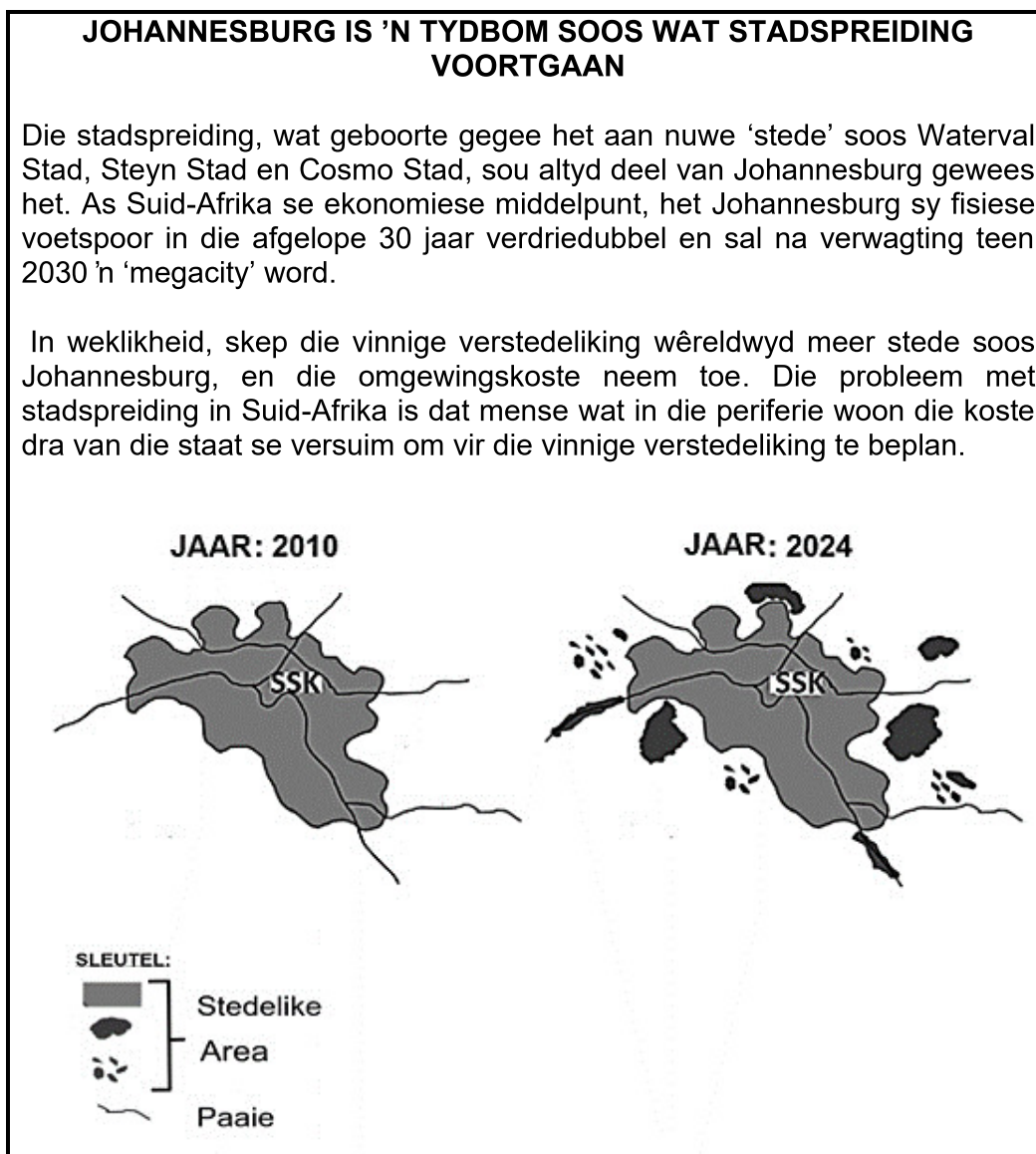
1.4 Verwys na die skets en foto's wat 'n stedelike profiel toon.

[Eksaminator se eie skets]

- 1.4.1 Die residensiële area **A** is 'n (hoë/lae)-inkomste residensiële area. (1 x 1) (1)
- 1.4.2 Watter bewyse toon dat grondgebruiksone (antwoord op VRAAG 1.4.1) aanpasbaar is met die grondgebruiksone rondom dit? (2 x 1) (2)
- 1.4.3 Verklaar redes vir grondgebruiksone (**B**) wat aan die buitewyke geleë is. (2 x 2) (4)
- 1.4.4 Waarom is die groengordel 'n belangrike grondgebruiksone in die stedelike profiel? (2 x 2) (4)
- 1.4.5 Verduidelik waarom die SSK, ten spyte van sy sentrale ligging in hierdie stedelike profiel, nie meer so toeganklik vir verbruikers (klante) is nie. (2 x 2) (4)

- 1.5 Verwys na die stedelike kwessie van stadspreiding.

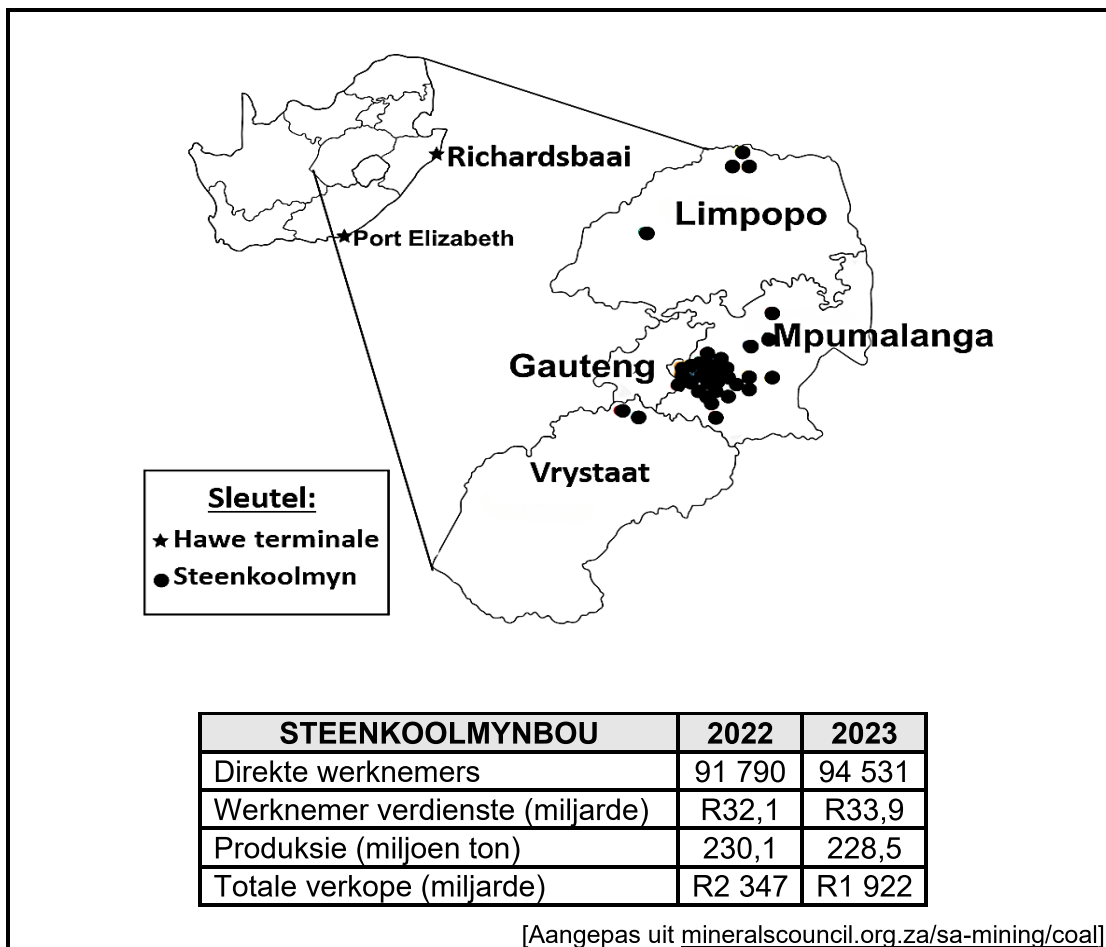
[Aangepas uit www.news24.com/fin24/money/property/johannesburg]

- 1.5.1 Gee bewyse uit die skets dat stadspreiding plaasgevind het. (1 x 1) (1)
- 1.5.2 Wat is die hoof-oorsaak van vinnige stadspreiding? (1 x 2) (2)
- 1.5.3 Hoe het vinnige verstedeliking tot stadspreiding bygedra? (1 x 2) (2)
- 1.5.4 Waarom vind plaaslike owerhede dit moeilik om stadspreiding te beheer? (2 x 2) (4)
- 1.5.5 Watter ongunstige omgewingstoestande word deur stadspreiding in die landelik-stedelike randgebied veroorsaak? (3 x 2) (6)

[60]

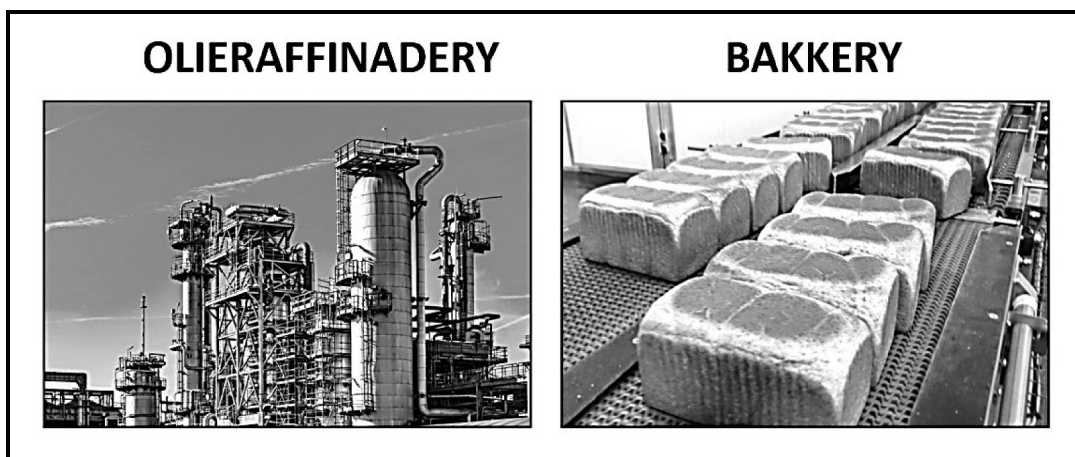
VRAAG 2: EKONOMIESE GEOGRAFIE VAN SUID-AFRIKA

- 2.1 Verwys na die kaart en data wat op steenkoolmynbou gebaseer is. Voltooi die stellings in KOLOM A met die opsies in KOLOM B. Skryf slegs **X** of **Z** langs vraagnommers (2.1.1 tot 2.1.7) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 2.1.8 Z.

KOLOM A		KOLOM B	
2.1.1	Die provinsie verantwoordelik vir meer as 80% van steenkool produksie:	X	Mpumalanga
		Z	Gauteng
2.1.2	Die hoof steenkool-hawe-terminaal waar deur steenkool uitgevoer word:	X	Port Elizabeth
		Z	Richardsbaai
2.1.3	Die hoofgebruik van steenkool in die PWV-nywerheidstreek is vir ...	X	elektrisiteitsopwekking
		Z	staalproduksie
2.1.4	Fisiese faktore wat steenkoolmynbou bevoordeel:	X	Goedkoop, volop arbeid
		Z	Vlak, hoë gehalte steenkool
2.1.5	Die proses van steenkoolbenefisie word as 'n ... ekonomiese aktiwiteit geklassifiseer.	X	primêre
		Z	sekondêre
2.1.6	Vanaf 2022 tot 2023 was daar 'n ... van 2,9% in direkte indiensneming.	X	afname
		Z	styging
2.1.7	Die 2022–2023 neiging in steenkool verkope sal buitelandse valuta-verdienste ... beïnvloed.	X	positief
		Z	negatief

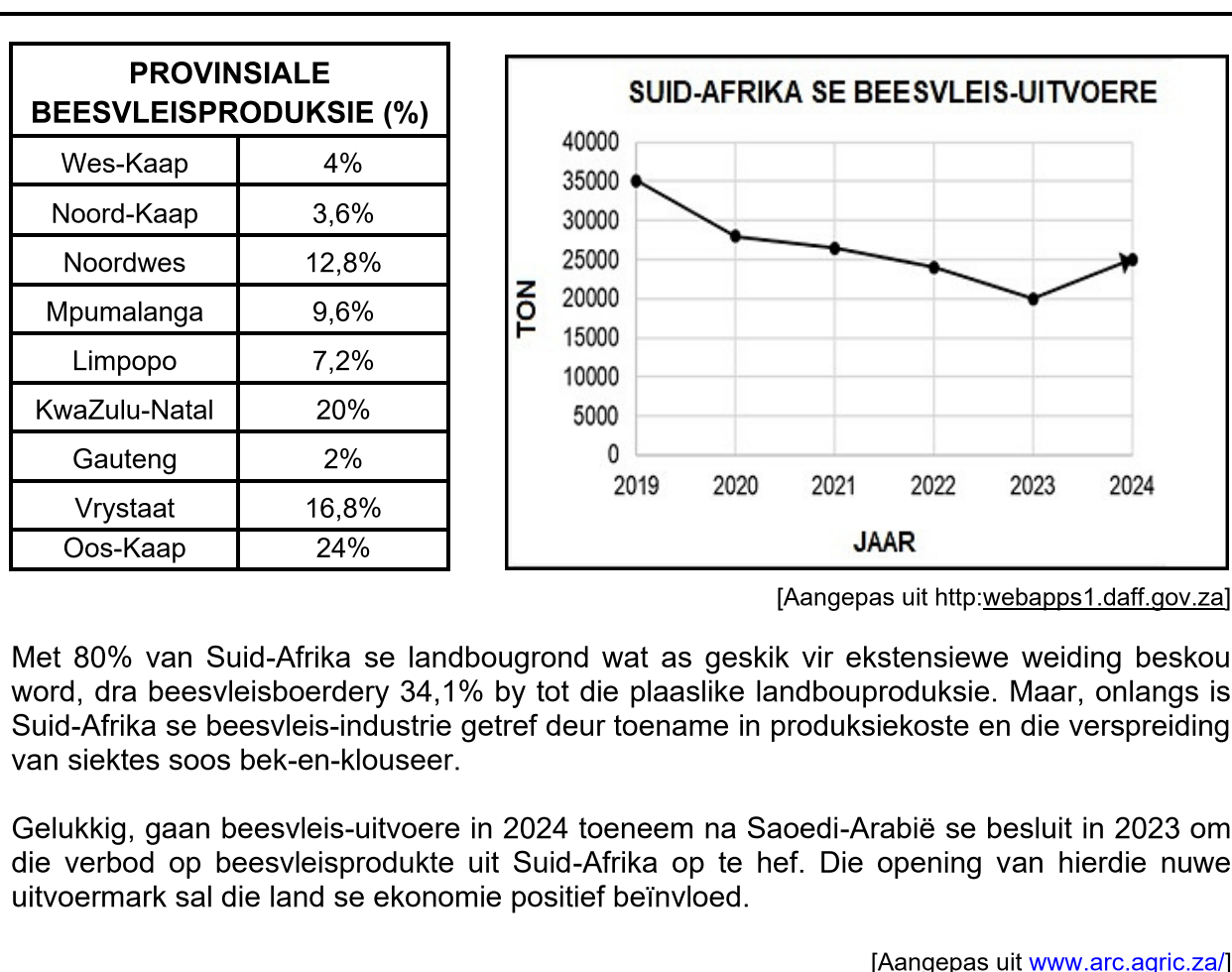
- 2.2 Die foto's hieronder toon voorbeelde van verskillende nywerhede. Pas elke beskrywing by VRAE 2.2.1 tot 2.2.8 met die foto's. Skryf slegs OLIERAFFINADERY of BAKKERY langs die vraagnommers (2.2.1 tot 2.2.8) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 2.2.9 Bakkery.

[Bron: <https://www.iol.co.za/business-report/economy>]

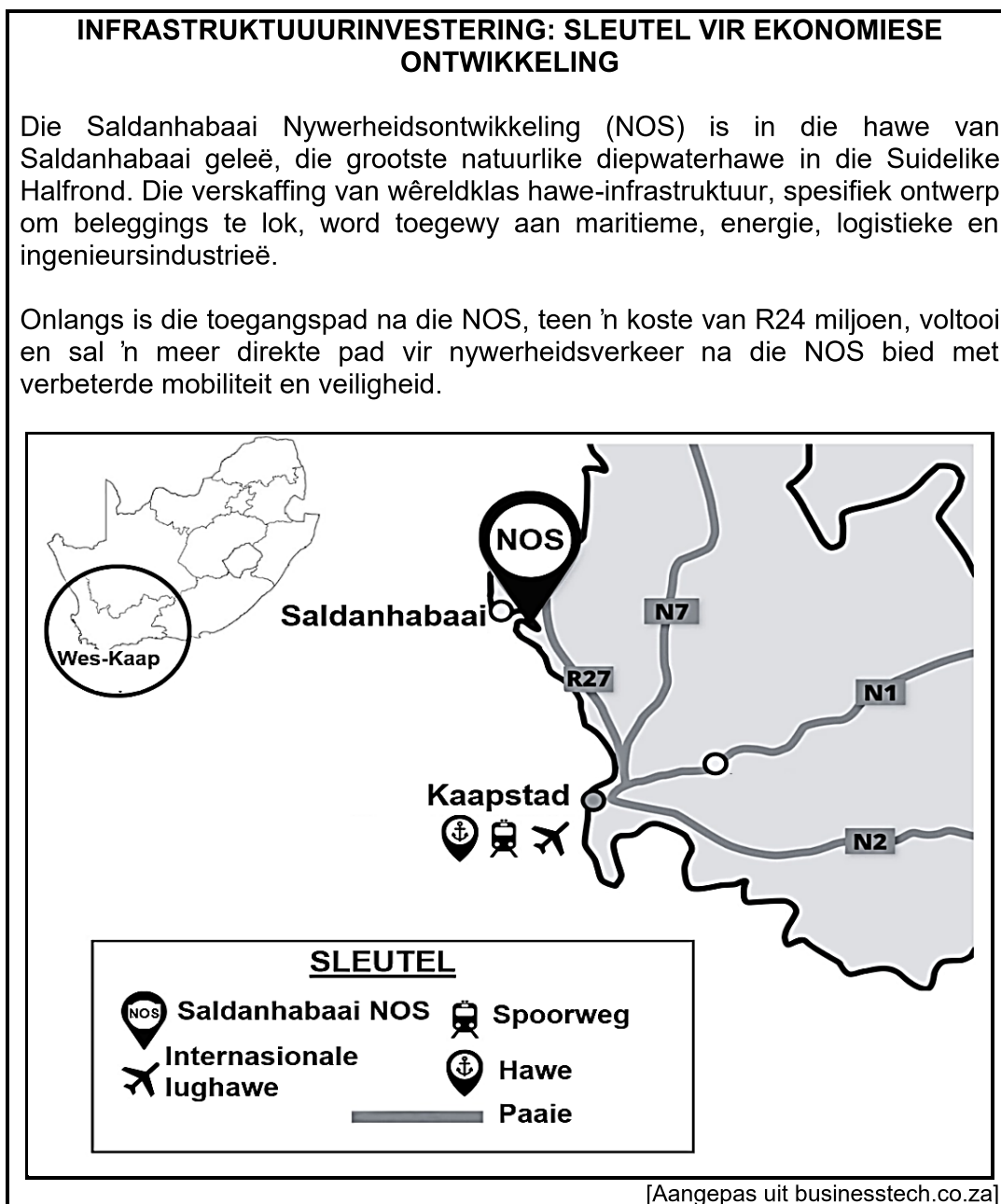
2.2.1	Grootmaat-aflaai nywerheid		
2.2.2	Grootskaalse massaproduksie		
2.2.3	Beslaan 'n klein oppervlakte grond		
2.2.4	Geleë op stedelike periferie		
2.2.5	Markgeoriënteerde nywerheid		
2.2.6	Maak staat op padvervoer		
2.2.7	Geassosieer met lae vlakke van besoedeling		
2.2.8	Benodig groter hoeveelhede energie en water	(8 x 1)	(8)

2.3 Verwys na die infografika oor beesvleisboerdery in Suid-Afrika.

- 2.3.1 Identifiseer die TWEE provinsies wat die hoogste persentasies tot Suid-Afrika se beesvleisproduksie bydra. (2 x 1) (2)
- 2.3.2 Noem die algemene neiging ten opsigte van Suid-Afrika se beesvleis-uitvoere tussen 2019 tot 2023, soos aangedui op die grafiek. (1 x 1) (1)
- 2.3.3 Verskaf bewyse uit die uitreksel dat die Suid-Afrikaanse beesvleis-industrie die afgelope jare negatief beïnvloed (geaffekteer) is deur:
- (a) 'n Fisiese faktor
- (b) 'n Ekonomiese faktor (2 x 1) (2)
- 2.3.4 Hoe kan kleinskaalse beesvleisboerdery tot huishoudelike voedselsekerheid bydra? (2 x 2) (4)
- 2.3.5 Waarom sal 'n nuwe beesvleisuitvoermark die land se ekonomie positief beïnvloed? (3 x 2) (6)

- 2.4 Verwys na die uittreksel en kaart oor Saldanhabaai Nywerheidsontwikkelingsone (NOS).

- 2.4.1 In watter provinsie is die Saldanhabaai NOS geleë? (1 x 1) (1)
- 2.4.2 Vanuit die uittreksel, noem TWEE industrieë wat die NOS se hawe-infrastruktuur ondersteun. (2 x 1) (2)
- 2.4.3 Watter positiewe sosiale bydraes lewer hierdie industrieë (antwoord op VRAAG 2.4.2)? (2 x 2) (4)
- 2.4.4 Verduidelik hoe die infrastruktuur nywerhede meer mededingend in die Suidwes-Kaap nywerheidsgebied maak. (4 x 2) (8)

2.5 Verwys na die uittreksel oor die informele sektor.

SUID-AFRIKA SE INFORMELE SEKTOR FLOREER

Die informele sektor in Suid-Afrika, wat na raming op R750 miljard gewaardeer word, het nog altyd 'n belangrike rol gespeel om Suid-Afrika se groot werklose bevolking te absorbeer, om 'n bestaan te voorsien aan diegene wat nie werk kan kry nie en die inkomste van diegene met lae lone aan te vul.

Die Suid-Afrikaanse informele sektor word oorheers deur spaza-winkels* wat jaarliks sowat R180 miljard werd is. Met meer as 150 000 spaza-winkels, toon navorsing dat ongeveer 11,1 miljoen Suid-Afrikaners hul kruidentersware inkopies by hierdie winkels doen, met gerief en laer pryse as die hoof trekfaktor.

Die informele ekonomie groei sterk, en daar word beraam dat die groei van sy kleinhandelsektor byna dubbel dié van sy formele eweknie sal wees.

Woordelys:

'n Spaza-winkel is 'n informele gerieflikheidswinkel-besigheid wat gewoonlik van 'n huis af bedryf word.

[Aangepas uit <https://dailyinvestor.com/south-africa/56895/south-africas-hidden-r750-billion-economy>]

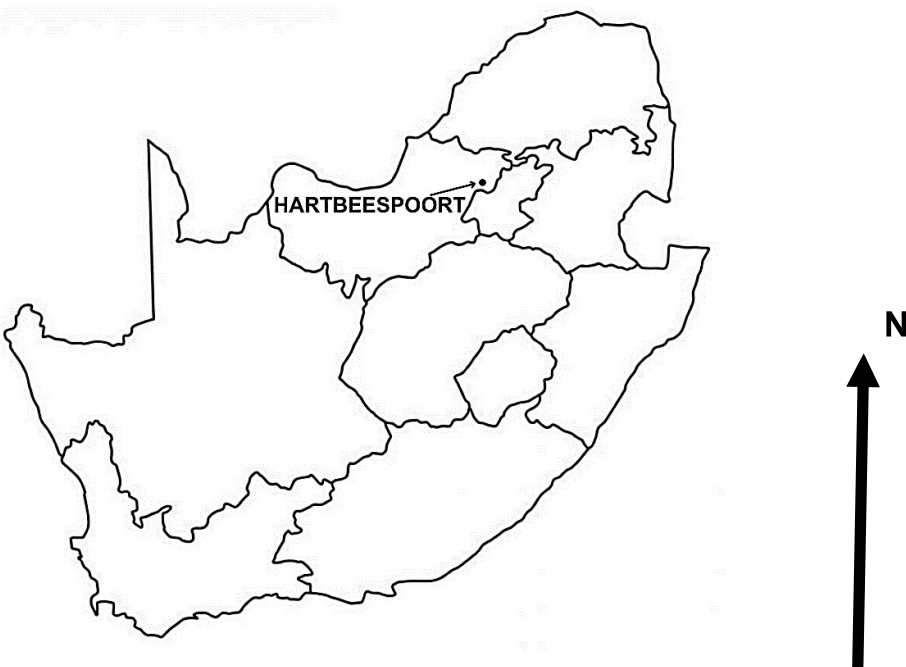
- 2.5.1 Wat is 'n *informele sektor*? (1 x 2) (2)
- 2.5.2 Hoeveel is die geraamde waarde van die Suid-Afrikaanse informele sektor? (1 x 1) (1)
- 2.5.3 Volgens die uittreksel, hoe bevoordeel die informele sektor Suid-Afrikaanse verbruikers (kopers)? (2 x 1) (2)
- 2.5.4 Hoekom is spaza-winkels maklike besighede om te kan besit? (2 x 1) (2)
- 2.5.5 Hoe sal die groei van spaza-winkels Suid-Afrika se formele sektor bevoordeel? (2 x 2) (4)
- 2.5.6 Verduidelik die ekonomiese uitdagings wat spaza-winkeleienaars in Suid-Afrika ervaar. (2 x 2) (4)

[60]

AFDELING B**VRAAG 3: KAARTVAARDIGHEDE EN BEREKENINGE**

ALGEMENE INLIGTING OOR HARTBEESSPOORT

Koördinate: 25°43'32"S 27°50'54"O

Hartbeespoort, wat informeel ook as "Harties" bekend staan, is 'n klein oorddorpie in die Noordwes provinsie van Suid-Afrika, wat op die oewer van die Hartbeespoortdam geleë is.

Hartbeespoort is die versamelnaam van 'n paar kleiner dorpe wat rondom die Hartbeespoort geleë is, insluitend die dorpe van Meerhof, Ifafi, Melodie, Schoemansville en Kosmos. 'n Aantal hoë-inkomste residensiële landgoed kan langs sy oewers gevind word.

Vanweë sy ligging (ongeveer 35 kilometers noordwes vanaf Johannesburg en 20 kilometer wes vanaf Pretoria), het Hartbeespoort 'n baie gewilde vakansie-en-naweek bestemming geword. Dit is die vernaamste waterontspanningsgebied van Noord-Gauteng en baie soorte watersport word op die dam geniet.

[Bron: <https://en.wikipedia.org/wiki/Hartbeespoort>]

Die volgende Engelse terme en hulle vertalings word op die topografiese kaart getoon:

ENGLISH

Golf course

Holiday resort

AFRIKAANS

Gholfbaan

Vakansie-oord

3.1 KAARTVAARDIGHEDE EN BEREKENINGE

3.1.1 Hartbeespoort word as 'n ... gespesialiseerde dorp geklassifiseer.

- A mynbou
- B militêre
- C oord
- D nywerheid

(1)

3.1.2 Johannesburg is in 'n ... rigting vanaf Hartbeespoort.

- A noordwestelike
- B oostelike
- C westelike
- D suidoostelike

(1)

Verwys na die topografiese kaart om VRAE 3.1.3 tot 3.1.5 te beantwoord.

3.1.3 Bereken die ware peiling vanaf trigonometriese stasie 66 in blok **A5** tot by punthoogte 1465 in blok **B3**.

(1 x 1) (1)

3.1.4 Die magnetiese deklinasie in 2024 is 24°46' wes van ware noord.

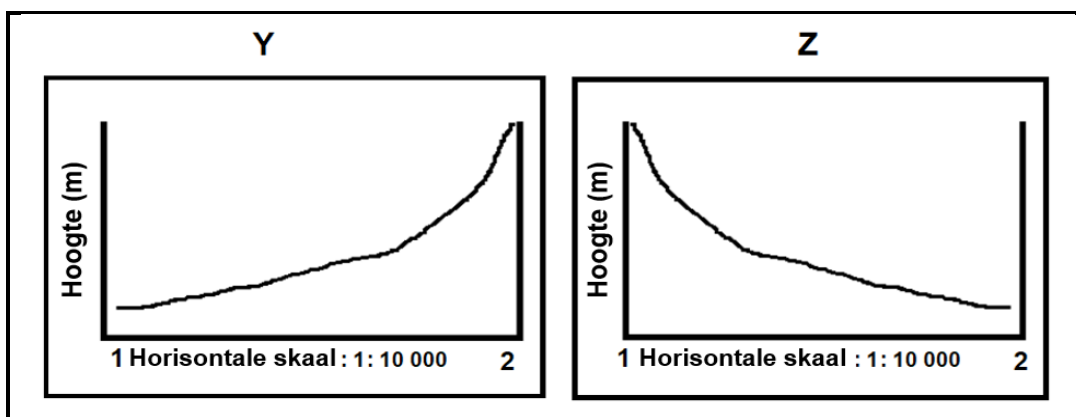
Gebruik jou antwoord vanuit VRAAG 3.1.3 om die huidige magnetiese peiling vanaf trigonometriese stasie 66 in blok **A5** tot by punthoogte 1465 in blok **B3** te bereken.

(2 x 1) (2)

3.1.5 Waarom sal die magnetiese peiling in 2024, tussen hierdie twee punte, groter wees as in 2017?

(1 x 1) (1)

Verwys na 1 en 2 op die ortofotokaart.

3.1.6 Watter grafiek (Y of Z) verteenwoordig die dwarsprofiel van 1 tot 2?

(1 x 1) (1)

3.1.7 Bereken die vertikale vergroting van die dwarsprofiel as die vertikale skaal 1 cm verteenwoordig 20 m is.

$$\text{Vertikale vergroting (VV)} = \frac{\text{Vertikale skaal (VS)}}{\text{Horizontale skaal (HS)}}$$

(3 x 1) (3)

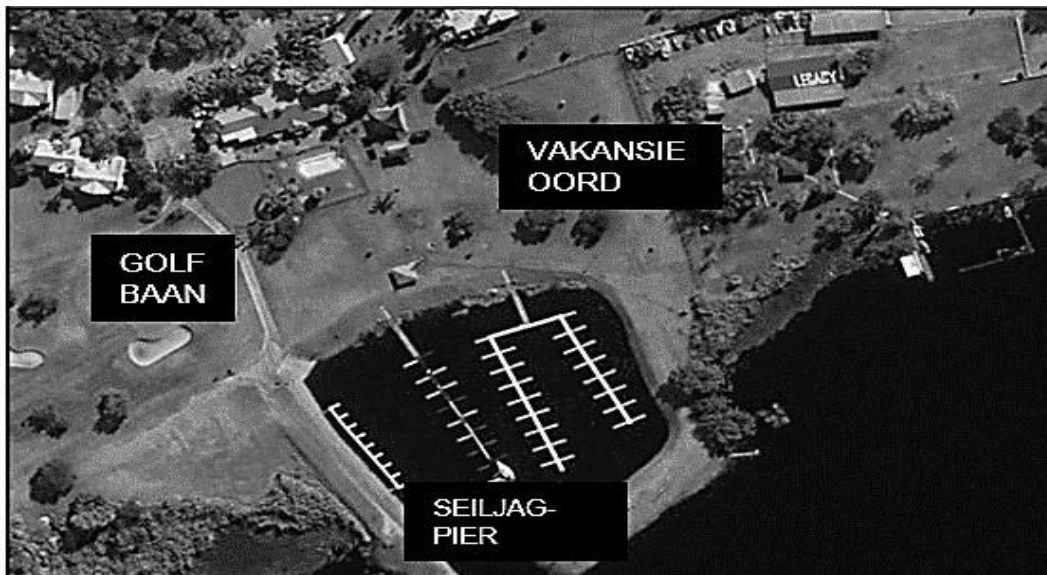
3.2 KAARTINTERPRETASIE

Verwys na blokke **A1** en **A2** op die topografiese kaart.

3.2.1 Wat is die dominante primêre ekonomiese aktiwiteit? (1 x 1) (1)

3.2.2 Noem TWEE grondoppervlakkfaktore wat die primêre ekonomiese aktiwiteit (antwoord op VRAAG 3.2.1) bevoordeel het. (2 x 1) (2)

Verwys na die afgebakende area **X** (in blokke **C1** en **C2**) op die topografiese kaart en die foto hieronder wat dieselfde area (**X**) toon om VRAE 3.2.3 en 3.2.4 te beantwoord.

[Aangepas uit <https://www.google.com/map>]

3.2.3 Noem een tersiêre aktiwiteit wat met die Hartbeespoortdam geassosieer word. (1 x 1) (1)

3.2.4 Hoe dra hierdie tersiêre aktiwiteit tot die gebied se ekonomie by? (1 x 2) (2)

Verwys na die beboude gebied van Kosmos by **Y** (blokke **C2** en **C3**) op die topografiese kaart.

3.2.5 Identifiseer EEN kenmerk van die oneweredige (beplande) straatpatroon. (1 x 1) (1)

3.2.6 Hoe het hierdie straatpatroon die omliggende natuurlike omgewing geakkommodeer? (1 x 2) (2)

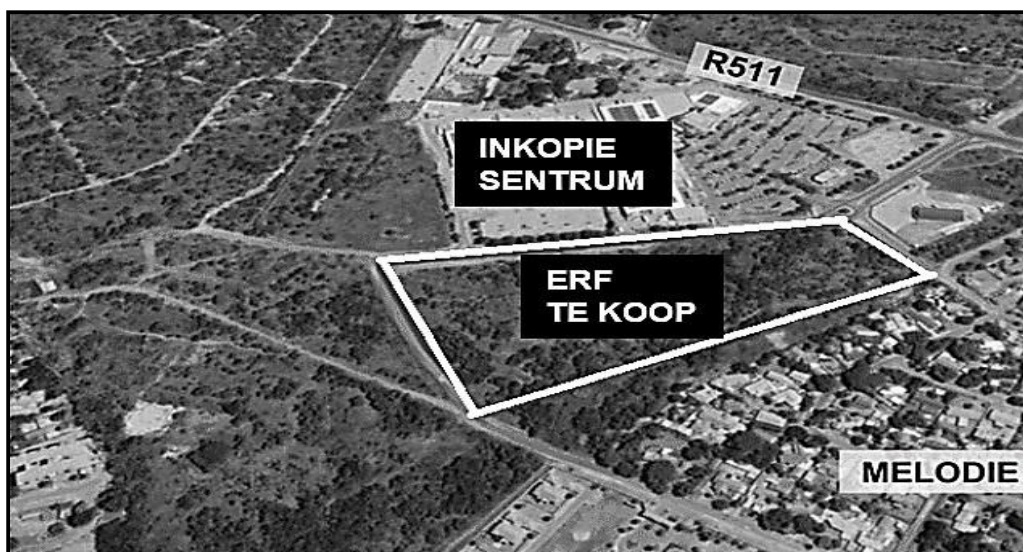
Verwys na die Pecanwood Golflandgoed (**D3** en **E3**) op die topografiese kaart.

3.2.7 Op grond van watter aantrekkingskenmerk was hierdie hoë-inkomste residensiële landgoed gebou? (1 x 1) (1)

3.2.8 Watter sosiale faktor het tot die groeiende neiging van omheinde gemeenskappe soos Pecanwood Golflandgoed bygedra? (1 x 2) (2)

3.3 GEOGRAFIESE INLIGTINGSTELSELS (GIS)

Verwys na die foto wat 'n stuk grond te koop aandui (Z in blok B5 op die topografiese kaart).

[Aangepas uit www.remax.co.za/property/for-sale/south-africa/north-west/hartbeespoort/]

3.3.1	Die foto is 'n (vertikale / skuins) lugfoto.	(1 x 1)	(1)
3.3.2	Wat is <i>afstandwaarneming</i> ?	(1 x 2)	(2)
3.3.3	Die foto is 'n (raster of vektor) beeld.	(1 x 1)	(1)
3.3.4	Watter tipe ruimtelike kenmerk is die afgebakende erf wat te koop is?	(1 x 1)	(1)
3.3.5	Die R511-pad is 'n teerpad. Vanuit hierdie stelling, watter attribuuatdata kan verkry word?	(1 x 1)	(1)
3.3.6	Verduidelik waarom 'n stedelike ontwikkelaar, wat daarin belangstel om die winkelsentrum uit te brei, sou kies om 'n lugfoto (soos hierdie een) te gebruik om meer inligting te verkry.	(1 x 2)	(2)

[30]

TOTAAL: 150